

ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ МАЙБУТНІХ ДИЗАЙНЕРІВ У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ

5. Smart Technology based Education and Training. Smart Digital Futures. Amsterdam : IOS Press BV, 2014. С. 72–84.

REFERENCES

1. Kushnir, A.S. (2020). Smart-tekhnologii v osviti yak chynnyk informatsiinoho rozvytku suspilstva [Smart technologies in education as a factor in the informational development of society]. *Young scientists*, No. 3.1 (79.1), pp. 39–42. [in Ukrainian].

2. Kademii, M.Yu. & Sapohov, M.V. (2016). Vykorystannia Smart-tekhnologii u navchalnomu protsesi [Use of Smart technologies in the educational process]. *Scientific notes of Vinnytsya State Pedagogical University named after Mykhaylo Kotsyubynskiy. Series: Pedagogy and psychology*. No. (47), pp. 31–36. [in Ukrainian].

3. Ivanenko, H. (2014). Vykorystannia informatsiino-komunikatyvnykh tekhnologii v navchanni inozemnoi movi [Use of information and communication technologies in teaching a

foreign language]. *Smart-osvita: resursy ta perspektyvy: materialy mizhnar. nauk.-metod. konf.* (Kyiv, 16–17 zhovtnia 2014 r.). – *Smart education: resources and prospects: Proceedings of the international scientific and methodological conference* (Kyiv, October 16–17, 2014). Kyiv, pp. 61–64. [in Ukrainian].

4. Yesina, O.H. (2020). Formuvannia tsyfrovoi kompetentnosti studentiv yak umova zabezpechennia konkurentospromozhnosti maibutnikh fakhivtsiv [The formation of students' digital competence as a condition for ensuring the competitiveness of future specialists]. *Zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity: problemy ta perspektyvy rozvytku: materialy III Mizhnarodnoi naukovo-metodychnoi konferentsii* (m. Odesa, 27–28 liutoho 2020 r.). – *Ensuring the quality of higher education: problems and prospects for development*. Odesa, pp. 110–111. [in Ukrainian].

5. Smart Technology based Education and Training (2014). Smart Digital Futures. Amsterdam: IOS Press BV, pp. 72–84. [in English].

Стаття надійшла до редакції 08.02.2024

УДК 378.147:7.012-051

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2024.300106>

Андрій Мешко, аспірант

Київської державної академії декоративно-прикладного мистецтва та дизайну імені Михайла Бойчука

ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ МАЙБУТНІХ ДИЗАЙНЕРІВ У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ

У статті аналізуються дієві шляхи формування професійних компетентностей майбутніх дизайнерів, пропонується комплекс психолого-педагогічних умов їх реалізації у системі вищої мистецької освіти. На основі теоретичних уявлень розкрито сутність і зміст професійних компетентностей майбутніх дизайнерів та особливості їх формування в освітньому процесі. Спираючись на ідеї компетентнісного підходу, визначені основні етапи і способи формування професійних компетентностей майбутніх дизайнерів.

Ключові слова: дизайн; професійні компетентності; освітній процес; фахова підготовка дизайнерів.

Літ. 18.

Andrii Meshko, Postgraduate Student of the
Kyiv Mykhaylo Boychuk State Academy of
Decorative and Applied Arts and Design

STAGES OF PROFESSIONAL COMPETENCE FORMATION OF FUTURE DESIGNERS IN PROFESSIONAL TRAINING

The article analyses the effective ways of forming professional competences of future designers, proposes a set of psychological and pedagogical conditions for their implementation in the system of higher art education. On the basis of theoretical concepts, the essence and content of the professional competences of future designers and the peculiarities of their formation in the educational process are revealed. Based on the ideas of the competence approach, the main stages and ways of forming the professional competences of future designers are determined: 1) providing students with the necessary professional knowledge in theoretical classes; 2) providing conditions for students to acquire practical skills in practical classes; 3) integrating the basics of communication psychology, effective communication skills in the educational process; 4) forming the students' professional self-awareness.

These stages cover all the main areas of professional activity of design students, allowing them to pay attention to each of its aspects: moral and ethical, professional, personal and socio-cultural. In addition, the presented forms of pedagogical work with students make it possible to explain the importance and necessity of forming professional competences, identify specific features for each area of the designer's work, and help students to realise their future professional activities.

The preliminary analysis of the content of professional competencies and their formation in the educational process corresponds to modern trends in the field of design. The proposed stages of formation cover all aspects of professional activity, giving students the opportunity to develop not only technical skills, but also important aspects of morality, ethics and socio-cultural awareness. Thanks to this, students will be able to better understand the meaning and importance of their future professional activities and achieve success in this direction.

Keywords: design; professional competences; educational process; professional training of designers.

Постановка проблеми. Сучасні мистецькі заклади вищої освіти активно впроваджують ідеї та принципи компетентнісного підходу, орієнтуючись на вимоги Болонської угоди, спрямованої на узгодження, унормування і структурування європейських систем вищої освіти. Впровадження ідей компетентнісного підходу в освітню практику спочатку викликало неоднозначну реакцію в мистецько-педагогічному середовищі. Про цю проблему із певним скептицизмом і водночас цілком обгрунтовано зазначали як відомі дослідники, так і практики, наголошуючи на суперечливості ідеї стандартизації художньої творчості, її унормування й алгоритмізації (О. Боднар [3], А. Дяченко [3], Д. Кривавич [7], С. Мигаль [8], В. Прусак [5], О. Тригуб [7], О. Фурса [8] та ін.). Окремі автори вважають достатньо суперечливою ідею впровадження компетентнісного підходу саме в процес фахової підготовки майбутніх дизайнерів. У цьому контексті непохитну і цілком визначену позицію зайняли Н. Авер'янова і Л. Гук [1], Є. Антонович [2], В. Даниленко [2], Л. Оршанський та І. Котик [4], А. Руденченко [14], В. Томашевський [6], М. Яковлев [14] та ін., наголошуючи на необхідності надання дизайнерам більшої свободи творчості, потребу у відході від репродуктивного процесу, мінімізацію стереотипів, стандартів, наперед заданих моделей і зразків.

З іншого боку, треба визнати, що в змісті фахової підготовки майбутніх дизайнерів певний ступінь “стандартизації” все ж є необхідним, насамперед стосовно формування базових мистецьких знань й умінь, без оволодіння яких дизайнерська діяльність у принципі стає неможливою. Власне **метою дослідження** стало означення етапів і способів формування професійних компетенцій майбутніх дизайнерів у фаховій підготовці, що передбачає більшу свободу творчості, креативність у розв'язанні завдань, пошук індивідуального стилю, набуття власного дизайнерського “почерку”, майстерності.

Виклад основного матеріалу. Мабуть, не викликає заперечень думка, що однією з головних тенденцій розвитку сучасного суспільства є підвищення інтересу до естетичної та матеріальної сторін людського життя. Люди прагнуть купувати якомога більше гарних, якісних товарів, щоб відповідати сучасним естетичним смакам, помітно зростаючим вимогам до речей та предметів, що їх оточують, гармонійно облаштувати своє житло, місце роботи, відпочинку тощо. А отже, діяльність дизайнерів спрямовується передовсім на задоволення естетичних потреб людей, моделювання комфортного й естетично довершеного середовища людського буття. Як наслідок, дизайн, з одного боку, створює сучасну культуру, використовуючи накопичений досвід

попередніх поколінь, а з іншого – є важливим інструментом розвитку творчого потенціалу особистості, синтезуючи досягнення у галузях мистецтва, науки і техніки. Розвиток дизайну передбачає опертя на зростаючі естетичні потреби і вимоги людей до якості та зовнішнього вигляду речей і довкілля, тому він не може відставати від розвитку науки і технологій, розроблення та впровадження нових матеріалів і способів естетизації навколишнього середовища. Ці процеси діалектично цілісні, тісно взаємопов'язані, взаємно визначають один одного. З цього погляду, саме вища художня освіта відіграє ключову роль у формуванні образу сучасної професії дизайнера та набутті майбутніми дизайнерами комплексу професійних компетенцій.

Тут варто наголосити, що професійна діяльність дизайнера передбачає акумулювання знань із найрізноманітніших наукових галузей – від геології та географії, історії та біології до екології, економіки, ергономіки. Такий діапазон пов'язаний з тим, що предметами діяльності дизайнера є широкий набір природних середовищ та об'єктів нерухомості, просторів і рекламних конструкцій, а це передбачає глибоку обізнаність у питаннях географії, екології, економіки, ергономіки, архітектури, будівельної справи, інженерії тощо, адже знання цих наукових галузей дає змогу ухвалювати правильні проєктні рішення, знаходити найраціональніші та найестетичніші варіанти розв'язання творчого завдання. Дизайнер за допомогою художніх засобів і образів структурує візуальне середовище, що оточує людину, створює для неї психологічно комфортну атмосферу. Міра оволодіння студентами спеціальними професійно-орієнтованими знаннями й уміннями, сформованість практичного досвіду художньо-проєктної, конструкторської, технологічної діяльності зумовлюють їхню успішність у майбутній професії дизайнера.

Обгрунтування найбільш раціональних етапів і способів формування професійних компетенцій майбутніх дизайнерів пов'язане з трьома найважливішими сферами самосвідомості особистості – емоційно-вольовою, когнітивною та діяльнісно-практичною. Природно, що для кожної з них необхідний специфічний набір засобів, що забезпечують набуття компетенцій, їх інтеріоризацію та переведення у стійкі професійні знання, вміння та здатності.

Зауважимо, що поняття “компетенція” безпосередньо пов'язане з такими поняттями, як “компетентний” і “компетентність”. В Академічному словнику української мови “компетентний” визначається як такий, що “має достатні знання в якій-небудь галузі; який з чим-небудь добре обізнаний; тямущий; який ґрунтується на знанні; кваліфікований” [7]. Як зазначає В. Петрук, “експерти країн Європейського

Союзу (*J. Specters, M. Teja*) компетентність розглядають як здатність ефективно і творчо застосовувати знання та вміння в міжособистісних відносинах. Поняття “компетентність” відповідно до Міжнародного департаменту стандартів для навчання та освіти містить в собі знання, вміння, навички й ставлення, що дають змогу особистості ефективно діяти або виконувати функції, спрямовані на досягнення певних стандартів у професійній галузі або певній діяльності” [11, 15]. Більшість учених компетентність трактують як синтез когнітивної, інформаційної, етичної, соціальної та комунікативної складових, підкреслюючи тим самим її інтеграційну роль в освіті. У Великому тлумачному словнику сучасної української мови компетенція – це “гарна обізнаність із чим-небудь; коло повноважень певної організації або особи” [4, 445]. Відтак у контексті дослідження під професійними компетенціями нами розуміється задалегідь задані соціальні вимоги (норми) до фахової підготовки майбутніх дизайнерів, необхідні для ефективної продуктивної діяльності в цій виробничій сфері.

З-поміж багатьох видів і форм організації освітнього процесу, мабуть, найпродуктивнішим із погляду формування у майбутніх дизайнерів професійних компетенцій є проектування, у межах якого відбувається відпрацювання цілісного комплексу фахових знань й умінь, нагромадження досвіду творчої діяльності, поглиблення уявлень про історію мистецтва загалом та дизайну зокрема, збагачення знань про стилістичні особливості, виражальні засоби, творчу індивідуальність дизайнера тощо.

Особливість дизайнерського проектування полягає у створенні об’єктів дизайну, що інтегрують утилітарно-практичне та художнє начала, забезпечують досягнення єдності користі та краси, утилітарного й естетичного. У процесі вивчення ключової професійно-орієнтованої навчальної дисципліни “Проектування” у студентів-дизайнерів передовсім формуються і розвиваються фахові вміння та навички проектної роботи у стилеутворенні, розробленні проектів з використанням графічних констант і способів їхнього варіативного застосування, формоутворенні знаків і символів, створенні знакових систем, поліваріантних розробок композицій, стильових комплексів, піктографічних зображень і систем інформаційно-комунікаційної орієнтації, архітектонічному, композиційному, конструктивному розв’язанні творчих завдань тощо. Це дуже важливі елементи, з яких власне складається набір професійних компетенцій майбутніх дизайнерів як передумова їхньої професійної готовності та здатності до самостійної творчої діяльності.

Практика показує, що з-поміж багатьох шляхів ефективного формування професійних компетенцій майбутніх дизайнерів у межах навчальної дисципліни “Проектування” виявляється можливим і ціл-

ком доречним використання різноманітних форм, методів, прийомів, освітніх технологій і засобів, які дають змогу реалізовувати індивідуальний та диференційований підходи, спиратися на реальні можливості студентів і набутий ними досвід творчої діяльності, враховувати інтереси майбутніх дизайнерів, їхні вподобання, смакові переваги, схильності, стильове розмаїття пластичної мови та художніх форм. Під час вивчення цієї дисципліни використовуються традиційні й інноваційні освітні технології: лабораторно-практичні заняття, технології пояснювально-ілюстративного, інформаційного, професійно й особистісно-орієнтованого, проектного, змішаного навчання, колективної мисленнєвої діяльності, організації творчої самостійної роботи над проектами тощо. Частина занять проводиться в інтерактивній формі у вигляді інтелектуальних розминок, “мозкових атак”, презентацій з використанням різних допоміжних засобів і наступним обговоренням, переглядом слайд-шоу, відеофільмів. Крім того, практикуються такі форми організації занять, як колективне розв’язання творчих завдань, робота в малих групах, моделювання виробничих процесів і ситуацій, рольові ігри тощо.

Виконання завдань з навчальної дисципліни “Проектування” – це цілісний художньо-проектний процес, який дає змогу розвинути у студентів-дизайнерів творчі здібності, закріпити проектні вміння і навички, розширити спеціальні базові та додаткові загальнокультурні знання, поглибити досвід творчої самореалізації. Програмні завдання мають розташовуватися в логічній послідовності з дотриманням дидактичного принципу “від простого – до складного”, а робота кожного студента досягати певної закономірності – поетапного “сходження” до вершин дизайнерської майстерності.

На початковому етапі виконуються прості графічні серії, що ґрунтуються, наприклад, на типових ілюстраціях й однакових шрифтових блоках, які відображають основні композиційні закони та принципи. Поступово завдання ускладнюються, а проектні роботи виконуються з урахуванням постановки та розв’язання нових, більш складних проектних завдань, які дають змогу формувати в майбутніх дизайнерів досвід не лише проектної, а й дослідницької діяльності в різних сферах і напрямках проектування, розвивати навички створення комплексних конструктивних, графічних, шрифтових, структурно-об’ємних форм, застосування складних композиційних ходів, більш глибокої смислової й аналітичної інтерпретації візуальної комунікації на основі вільного володіння технічними засобами та цифровими технологіями. Студенти набувають навичок творчого підходу до дизайнерського процесу, пошуку нової оригінальної стильової, графічної, художньої мови, а також демонструють стійкий досвід створення авторських об’єктів дизайну. На першому етапі не-

обхідно організувати правильне засвоєння ними ключових понять, базових знань і професійно значущої інформації, а також освоєння способів і методів професійного дизайн-мислення. На цьому етапі необхідно намагатися розкрити креативні здібності майбутніх дизайнерів, сприяти виявленню ними свободи композиційного самовираження. Не менш важливим є розвиток умінь користуватися об'ємно-просторовими засобами моделювання, оскільки саме вони допомагають поєднати логіку й уяву.

На наступному етапі фахової підготовки важливу роль відіграє накопичення необхідної кількості професійних знань, становлення інтелектуальних здібностей та практичних навичок роботи з технологіями формоутворення за схемою “занурення в контекст”, розвиток умінь створювати комплексні проекти, складати рецензії й анотації, оформлювати виставкові експозиції тощо. На інших етапах фахової підготовки необхідно вдосконалювати навички систематизації, поглиблення й узагальнення набутих практичних знань завдяки використанню технологій тренінгу професійно-комунікативних умінь.

Отже, особливість формування професійних компетенцій майбутніх дизайнерів у фаховій підготовці полягає у реалізації таких основних етапів і відповідних до них форм діяльності:

1. *Забезпечення студентів необхідними професійними знаннями в межах теоретичних занять.* Форми діяльності: лекційні заняття, просвітницькі лекторії, практичні семінари, теоретичні базові курси, самоосвіта.

Цей етап характеризується типовим для системи вищої освіти отриманням інформації. Студенти-дизайнери мають знати, чим конкретно займатимуться, у чому полягає їхня професійна діяльність і які результати можна отримати на практиці. Це вкрай важливо на початковому етапі, оскільки надалі формування професійних компетенцій ґрунтуватиметься саме на цих фундаментальних знаннях. Студентам необхідно донести найбільш точну, вивірену та корисну теоретичну інформацію, підтверджуючи її актуальність і доцільність на яскравих прикладах у галузі світового дизайну.

Професія дизайнера багатогранна, специфічна і ресурсовитратна, вимагає від фахівця високого рівня теоретичних знань не лише в галузі дизайну, а й мистецтвознавства, культурології, природничих наук, психології, менеджменту, економіки, екології, ергономіки, інженерії та ін. Існуючи в цілісній нерозривній системі, вони дають змогу виокремити максимум користі для практичної діяльності, проте їхній надлишок може призвести до певної дисоціації – зміни професійних орієнтирів. Це пов'язано з різноманітністю отриманої інформації загалом, а особливо в дизайн-діяльності.

Цифровізація освітніх механізмів призводить до необхідності набуття студентами навігаційних і

пошукових навичок у цифровому інформаційному просторі. Крім того, вони здобувають знання не лише на традиційних лекціях, а й на цифрових освітніх майданчиках, відеокурсах, інтерактивних заняттях, тренінгах тощо. Це також зумовлює необхідність викладачеві на високому рівні володіти цифровою грамотністю, адже саме завдяки цьому студенти позитивно сприймають усі вкраплення цифрових технологій в освітній процес і беруть активну участь у заняттях із використанням цифрових технологій.

Розвиток загальної ерудованості, інтелекту, вміння оперування практичним матеріалом, формування власних алгоритмів розумового опрацювання отриманої інформації, становлення системи загальних і локальних (спеціальних) знань – це основні результати ефективно виконаного першого етапу, досягнення яких забезпечує фундаментальну основу для розвитку професійних компетенцій майбутніх дизайнерів.

2. *Забезпечення умов для набуття студентами практичних умінь і навичок у межах практичних занять.* Форми діяльності: практикуми, тренінги, творчі завдання, самостійна і групова проектна діяльність, навчальна та виробнича практики.

Цей етап характеризується високим ступенем вмотивованості студентів-дизайнерів до практичної реалізації дизайн-проектів. Це пов'язано зі зверненням уваги на авторитетних викладачів-дизайнерів, які вміють передати свій досвід фахівцям-початківцям. Студенти завжди орієнтуються на творчих викладачів, виявляючи більший інтерес до освітнього процесу. Особливо це стосується виробничої практики, коли студенти використовуючи набуті теоретичні знання, вчать застосовувати їх на практиці. Незважаючи на велику кількість творчих завдань і самостійних робіт (звісно дизайн-освіта передбачає виконання великого обсягу практичних занять), студентам необхідне “підтвердження” правильності професійного вибору в галузі чи напрямі дизайну. Саме творча проектна діяльність формує систему самостійних навичок, які допомагають майбутнім дизайнерам у самореалізації та самоідентифікації. Студенти, готуючи проекти, роздумують над концепцією, самостійно займаються її реалізацією. Як наслідок – задіюються механізми мотивації, оскільки підсумковий результат – проект, зазвичай, сприймається його розробниками як “вершина творіння” і реалізується за допомогою застосування сукупності набутих професійних компетенцій.

3. *Інтеграція основ психології спілкування, навичок ефективної комунікації в освітньому процесі.* Форми діяльності: заняття з основ загальної психології, психології міжособистісної комунікації, психології кольору та світла та інших видів психології, пов'язаних із дизайнерською діяльністю.

Такі заняття важливі для формування комунікаційного потенціалу студента, адже дизайнер – це

фахівець, який доволі часто безпосередньо комунікує із клієнтами (замовниками). Для цього йому необхідно знаходити “потрібні” слова (наприклад, пояснювати складні художні та технічні терміни адаптованими виразами), розуміти бажання замовників (наприклад, замовник може не знати всі відтінки будь-якого кольору і пояснює дизайнеру за допомогою суб’єктивного асоціативного ряду, що може бути незрозумілим і стане “каменем спотикання” у реалізації проєкту), застосовувати весь свій активний словниковий запас для найбільш ефектвної комунікації. На цих заняттях активізуються мисленнєві та творчі процеси, виникає потреба (хоча б у межах заняття) перевіряти навички комунікації та тестувати їх у практичний спосіб. Студенти-дизайнери гостро потребують таких занять ще й для запобігання емоційному вигоранню, яке може настати у процесі професійної підготовки.

4. *Формування у студентів професійної самосвідомості.* Цей етап є завершальним і водночас таким, що інтегрує всі попередні етапи, оскільки саме професійна самосвідомість визначає ступінь вмотивованості фахівця, рівень сформованості його професійних компетенцій, якість результатів професійної діяльності. Професійна самосвідомість впливає на самовизначення в системі професійної діяльності, а також на самооцінку, самоідентифікацію та самоактуалізацію. Це своєрідна “шкала здатностей” студентів, яку вони самі й вибудовують. Майбутні дизайнери мають чітко розуміти своє місце в колективі (дизайн-студії), оскільки від цього залежать їх комунікативні здібності та ефективність цих здібностей. Студентам необхідно обрати чіткий напрям у дизайн-діяльності та працювати виключно над ним доти, доки не досягнуть відчутного успіху. Оскільки у дизайні чимало видів і напрямів (інтер’єрний, цифровий, графічний, книжковий, іміджевий, архітектурний, ландшафтний та ін.), цей процес може викликати певні складнощі, проте є фундаментально значущим у межах формування та розвитку професійних компетенцій.

Висновки. Отже, можна зробити висновок про складну системну залежність усіх компонентів, що формують професійні компетенції, про їх вплив на професійну й особистісну самосвідомість майбутніх дизайнерів, а також на результативність творчої проєктної діяльності. Відтак особливість формування професійних компетенцій майбутніх дизайнерів у фаховій підготовці полягає у системній реалізації таких основних етапів: 1) забезпечення студентів необхідними професійними знаннями в межах теоретичних занять; 2) забезпечення умов для набуття студентом практичних умінь і навичок у межах практичних занять; 3) інтеграція основ психології спілкування, навичок ефектвної комунікації в освітньому процесі; 4) формування у студентів професійної самосвідомості.

Ці етапи охоплюють усі основні сфери професійної діяльності студентів-дизайнерів, даючи змогу звернути увагу на кожний з її аспектів: морально-етичний, професійний, особистісний та соціокультурний. Крім того, подані форми педагогічної роботи зі студентами дають змогу пояснити значущість і необхідність формування професійних компетенцій, виявити специфічні риси для кожного напрямку роботи дизайнера, а також допомогти студентам успішно реалізуватися в майбутній професійній діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Авер’янова Н., Гук Л. Дизайнерська освіта в Україні: проблеми професійної підготовки. *Молодий вчений*. 2021. № 2 (90). С. 167–170.
2. Антонович Є.А. Теорія і методика дизайну в контексті розвитку концепції сучасного національного дизайну. *Педагогіка вищої та середньої школи*. 2005. № 13. Спецвипуск : Мистецько-педагогічна освіта. С. 3–8.
3. Боднар О. “За” і “проти” європейського вектору розвитку дизайн-освіти в Україні. *Вісник Львів. академії мистецтв*. Львів, 1999. Спецвипуск. С. 177–181.
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. Київ; Ірпінь : ВТФ “Перун”, 2002. 1440 с.
5. Даниленко В. Дизайн України у світовому контексті художньо-проєктної культури : монографія. Харків : Колорит, 2005. 243 с.
6. Даниленко В. Дизайнерська освіта України: перехід у нову якість. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв*. 2017. № 3. С. 4–10.
7. Дяченко А. Недоліки української дизайн-освіти та шляхи її вдосконалення. *Наукові записки Міжнародного гуманітарного університету*. Одеса : Вид. дім “Гельветика”, 2020. Вип. 32. С. 176–180.
8. Компетентний. Академічний словник української мови. URL: <https://sum.in.ua/s/kompetentnyj>
9. Кривавич Д. Універсалізм дизайну як мистецтва ідеї, форми і функції. *Діалог культур: Україна у світовому контексті. Художня освіта* : зб. наук. пр. / редкол.: І.А. Зязюн (голов. ред.) та ін. ; упоряд. і відп. ред. С.О. Черепанова. Львів : Світ, 1999. Вип. 5. С. 325–338.
10. Мигаль С.П. Дизайн-освіта в Україні. *Технічна естетика і дизайн* : наук.-техн. зб. / відп. ред. М.І. Яковлев. Київ : Віпол, 2001. Вип. 1. С. 35–39.
11. Оршанський Л., Котик І. Проєктна культура майбутніх дизайнерів як ключовий чинник їхнього професійного становлення. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету* / гол. ред. О.І. Безлюдний. Умань : Візаві, 2022. Вип. 1. С. 152–159.
12. Петрук В. Теоретико-методичні засади формування базових професійних компетенцій у майбутніх фахівців технічних спеціальностей : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Київ, 2008. 40 с.
13. Прусак В. Проблема підготовки майбутніх дизайнерів у системі неперервної освіти. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах* : зб. наук. праць. Запоріжжя, 2011. Вип. 20 (73). С. 229–236.
14. Руденченко А.А. Особливості та організаційно-педагогічні засади проєктування творчого освітнього

простору вищому мистецькому навчальному закладі. *Наукові записки. Серія : Педагогічні науки*. Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2016. Вип. 143. С. 79–84.

15. Томашевський В. Проблема професійної підготовки майбутніх дизайнерів у системі вищих навчальних закладів. *Педагогіка вищої та середньої школи*. 2014. Вип. 41. С. 121–127.

16. Тригуб О. Актуальні проблеми фахової підготовки майбутніх дизайнерів у закладах вищої освіти України: теоретичні та прикладні аспекти. *Молодь і ринок*. 2020. № 1 (180). С. 159–165.

17. Фурса О. Тенденції розвитку дизайн-освіти в теорії і практиці профільних вищих навчальних закладів. *Педагогічний процес: теорія і практика*. 2013. Вип. 3. С. 172–180.

18. Яковлев М.І. Сучасні проблеми дизайн-освіти. *Геометричне моделювання, енергозбереження, екологія і дизайн* : матер. наук.-практ. конф. (19–23.09.2005, Новий світ). С. 29–35.

REFERENCES

1. Averianova, N. & Huk, L. (2021). Dyzyainerska osvita v Ukraini: problemy profesiinoi pidhotovky [Design education in Ukraine: problems of professional training]. *Young Scientist*. No. 2 (90). pp. 167–170. [in Ukrainian].

2. Antonovych, Ye.A. (2005). Teoriia i metodyka dyzainu v konteksti rozvytku kontseptsii suchasnoho natsionalnoho dyzainu [Theory and methodology of design in the context of the development of the concept of modern national design]. *Pedagogy of higher and secondary schools*. No. 13. *Special issue: Artistic and Pedagogical Education*. pp. 3–8. [in Ukrainian].

3. Bodnar, O. (1999). “Za” i “proty” yevropeiskoho vektora rozvytku dyzain-osvity v Ukraini [Pros and cons of the European vector of design education development in Ukraine]. *Bulletin of the Lviv Academy of Arts*. Lviv, Special issue. pp. 177–181. [in Ukrainian].

4. Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy [A large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language]. (Ed.). V.T. Busel. Kyiv; Irpin, 2002. 1440 p. [in Ukrainian].

5. Danylenko, V. (2005). Dyzyain Ukrainy u svitovomu konteksti khudozho-proektnoi kultury: monohrafiia [Ukrainian design in the global context of artistic and project culture: a monograph]. Kharkiv, 243 p. [in Ukrainian].

6. Danylenko, V. (2017). Dyzyainerska osvita Ukrainy: perekhid u novu yakist [Design Education in Ukraine: Transition to a New Quality]. *Bulletin of the Kharkiv State Academy of Design and Arts*. No. 3. pp. 4–10. [in Ukrainian].

7. Diachenko, A. (2020). Nedoliky ukrainskoi dyzyain-osvity ta shliakhy yii vdoskonalennia [Shortcomings of Ukrainian design education and ways to improve it]. *Scientific notes of the International Humanitarian University*. Odesa, Vol. 32. pp. 176–180. [in Ukrainian].

8. Kompetentnyi. Akademichnyi slovnyk ukrainskoi movy [Competent. Academic Dictionary of the Ukrainian Language]. Available at: <https://sum.in.ua/s/kompetentnyj> [in Ukrainian].

9. Krvavych, D. (1999). Universalizm dyzainu yak mystetstva idei, formy i funktsii [Universalism of design as an art of idea, form and function]. Dialogue of cultures: Ukraine in the global context. *Art Education: collection of scientific papers*.

(Ed.). I.A. Ziaziun, S.O. Cherepanova. Lviv, Vol. 5. pp. 325–338. [in Ukrainian].

10. Myhal, S.P. (2001). Dyzyain-osvita v Ukraini [Design education in Ukraine]. *Technical aesthetics and design: scientific and technical collection* (Ed.). M.I. Yakovliev. Kyiv, Vol. 1. pp. 35–39. [in Ukrainian].

11. Orshanskyi, L. & Kotyk, I. (2022). Proiektna kultura maibutnikh dyzyaineriv yak kliuchovyi chynnyk yikhnoho profesiinoho stanovlennia [Project culture of future designers as a key factor in their professional development]. *Collection of scientific works of Uman State Pedagogical University*. (Ed.). O.I. Bezliudnyi. Uman, Vol. 1. pp. 152–159. [in Ukrainian].

12. Petruk, V. (2008). Teoretyko-metodychni zasady formuvannia bazovykh profesiinykh kompetentsii u maibutnikh fakhivtsiv tekhnichnykh spetsialnostei [Theoretical and methodological foundations for the formation of basic professional competences in future technical specialists]. *Extended abstract of Doctor's thesis*. Kyiv, 40 p. [in Ukrainian].

13. Prusak, V. (2011). Problema pidhotovky maibutnikh dyzyaineriv u systemi nepererвної osvity [The problem of training future designers in the system of continuing education]. *Pedagogy of forming a creative personality in higher and secondary schools: collection of scientific papers*. Zaporizhzhia, Vol. 20 (73). pp. 229–236. [in Ukrainian].

14. Rudenchenko, A.A. (2016). Osoblyvosti ta orhanizatsiino-pedahohichni zasady proektuvannia tvorchoho osvitnoho prostoru vyshchomu mystetskomu navchalnomu zakladi [Features and Organisational and Pedagogical Principles of Designing a Creative Educational Space in a Higher Art Educational Institution]. *Scientific notes. Series: Pedagogical Sciences*. Kirovohrad, Vol. 143. pp. 79–84. [in Ukrainian].

15. Tomashevskyi, V. (2014). Problema profesiinoi pidhotovky maibutnikh dyzyaineriv u systemi vyshchych navchalnykh zakladiv [The problem of professional training of future designers in the system of higher education institutions]. *Pedagogy of Higher and Secondary Schools*. Vol. 41. pp. 121–127. [in Ukrainian].

16. Tryhub, O. (2020). Aktualni problemy fakhovoi pidhotovky maibutnikh dyzyaineriv u zakladakh vyshchoi osvity Ukrainy: teoretychni ta prykladni aspekty [Actual problems of professional training of future designers in higher education institutions of Ukraine: theoretical and applied aspects]. *Youth & market*. No. 1 (180). pp. 159–165. [in Ukrainian].

17. Fursa, O. (2013). Tendentsii rozvytku dyzyain-osvity v teorii i praktytsi profilnykh vyshchych navchalnykh zakladiv [Trends in the development of design education in the theory and practice of specialised higher education institutions]. *Pedagogical process: theory and practice*. Vol. 3. pp. 172–180. [in Ukrainian].

18. Iakovliev, M.I. (2005). Suchasni problemy dyzyain-osvity [Modern problems of design education]. *Heometrychni modelivannia, enerhozberezhennia, ekolohiia i dyzyain: mater. nauk.-prakt. konf. (19–23.09.2005, Novyi svit)*. – *Geometric modelling, energy saving, ecology and design: Proceedings of the scientific and practical conference (19–23.09.2005)*. pp. 29–35. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 29.01.2024

